

181
666

7.

S Wårt och mödosampt är thet wäl at lära the enfaldiga rätt och grundeligen förstå sina Christendoms Stycken / doch ganska nödigt / effter thet på hänger thetas ewiga Saligheer. Bödr förhensful och/hwilka Gud hafwer satt til Wächtare/och wil at wij skole waka för wåra Åhörares Siälur/såsom the therföre räkenstap görastokola/ingen Möda eller Förtreet/Itwilja eller Efftertaal ansee/störa eller achta/vthan vthi Gudzfruchtan och hiertans Enfaldigheet/medh Bekymber och Waaksamheet/med Läckande/Trugandeoch Förmanande förråtta thet wårt Embetes plicht och pålägger.

Och ändoch all oförtruten Möda vthi Catechismi öffningar aff en deel enfaldige ringa achtas / och aff the itwillige förachtas/ så är doch wårt Samwez wittnesbörd wår Berömmelse/ och wår Hugnad at the Gudhfruchtige och förståndige thet erkännå. Och på thet the nitålstande och om sin Saligheet bekymmersåme må mehr och mehr styrckios/the försummeligerättas / och the Förachtare omwendas/hafwer man icke allenast / effter thet enfaldigste sättet/ som här til hafwer warit brukeligit/Catechisimum at proponera, å nno lärit tryckia / tilläggjandes Spörsmålen och några Skrifftenes Språk; vthan ock så ett Sätt Catechisimum at examinera..

Sättet Catechisimum at proponera, synes bäst wara/ at behålla thet sedwanlige: nemligen at the enfaldige lära först wäl och tydiligen sielfwa wår Christendoms Hufwudstycken/sampt the andra Böner i ABCboken författade: sedan hålles the småningom til at lära Lutheri Förklaring eller Vthtydningen/och tillstå medh/ the enfaldigste Spörsmålen/ i hwart Hufwudstycke. Men the andra Spörsmål eller Frågor/ i synnerheet thet dicta Scripturæ citeras, äro til-

) o (

satte

73
satte/ deels at thet må wara en Conformitet bland Lärarna
na til at explicera thesse wære Christendoms Huswudstynce
ken/ deels och för them som kunna läsa i Bock / för hwilkas
Skul och then IV. Delen/ några Striffenes Språk / här til
tryncker är.

Om Tijden när thetta proponeras skal/ komma alla För-
samblingar intet öfwerens: i Stad; Forsamlingarne haf-
wer man beqwämligare Lägenheet ther til/ än vthi Land;
Forsamlingarna; önsteligit wore thet/ at Uhörarne vthi
thesse/enhälligen kunde wara tilstådes i begynnelsen aff
Gudztiensken/ at tå straxt för än Mässan angår / på en fier-
dedels Tjyma aff Catechismo predikas måtte/ när dagarna
äro långa; men när the äro kortare/ at tå allenast lästes hwar
gång/ ett heelt Huswudstyncke med Lutheri Förklaring. Men
ther thetta icke skee kan / tå predikas på Söndagarna / loco
exordii ett styncke hwar gång/ doch ganska kortteligen och en-
faldeligen: Och på thet the ensaldige måge lära både wäl
förstå och tilljka minnas/ så repeteras och offta Lutheri vth-
tyndning för them; och som Tilfalle gifwes vthi explication,
eller när hwart Huswudstyncke är ändat / proponeras och
så för them the förnembste och ensaldigste Frågor eller
Spörsmål/ ic.

Catechisimum at examinera, ehuru thet än swårare är/
så är thet lüfwäl ganska nödigt. Hwad Tijden at exami-
nera widhkommer/ så är thet ett gemeent bruuk/ at Schriff-
tehåld företagas Fastelags Tijden/ ehwad thet skeer vthi el-
ler widh Kyrckian/ eller och/ (thet som myckit nyttigare sy-
nes wara at the vthgamble/ och små Barnen också måtte
wara tilstådes / och thet må bätter förnimmas huru the i
Huushällen leswa / huru the läsa Morgon och Affton / til
och från Bord: ic. Men alt Misbruuk måste förtagas) på
åthskillige Orter i Forsamlingen/ men så är thet icke nogh/
vthan nöden fordrar/ at the offtare/ nemligen några Fami-
lier

lier eller Huushåld hwar gång / blifwa tilstådes vthi eller
 widh Kyrckian / hälft emellan Påste- och Michaelis tiddh/
 antingen för än Gudztiensten angår / eller sedan then slutet
 är / at Lärarne måtte förnimma hwar Framstegh the göra
 vthi sina Christendoms stycken. Fast nyttigt wore thet och /
 när Uthörarne någorlunda hafwa fattat / och förstå ihessa
 sina Christendoms Stycken / såsom och Spörsmålen / at rå
 några gångor om Uthret / i synnerheet när hwar Hufvud-
 stycke slutit är / ett publicum Examen hålles i Kyrckian / an-
 tingen strax effter Predikan för än Messan begynnes / eller
 effter slutet Gudz Tienst ; doch måste ingen vthstämmas /
 som icke så wäl förstår eller swarar som sigh borde : Man
 frågar gemeenligen först them man förmodar kunna swa-
 ra / och sedan the andra / samma Frågestycke / at the ther
 medh lockas / som thet måste skee medh lockande / (doch hoos
 the mootwillige och Halsstarige medh trugande.)

Såttet anbelangandes huru man examinera skal / at Lä-
 rarne måge wara så myckit wiskare och tryggare / och the en-
 faldige meera til slutt upwäckias / seer man intet annat / än
 thet som uppsatt är / och vthi sidsta conventu approberades /
 nemligen at Capita Christianæ Religionis noteras öfwerst e-
 mellan tvenne Linier, sättes ett signum för them som sim-
 pliciter them läsa / och ett för them när the kunna Lutheri ex-
 plicationem : Item, för them som kunna swara til Quæstio-
 nes, aliquo modo eller och plenius, sammalunda för them
 som äro Booklärde / c. Thesse signa kunna således tillsättias /
 at när en kan läsa sielfwa Hufvudstycket / doch icke wäl eller
 tydeligen / sättes detta signum såsom ett halft förß (i) när
 then bärtre lærer / sättes thet andra halfta til / at thet blif-
 wer ett heelt förß (x) Sammaledes och när en läser Uth-
 tydningen wäl eller illa / eller och några stycken ther aff. På
 thet spatio som fram för Linierne ståår / upteknas Personer-
 ne vthi hwar Huushåld / ia och the små Barnen / fast än
 the

the kunna allenast 1 stycke eller 2 läsa / ty thet igenom lo-
 kas the och blifwa driftigare. Och kan detta beqvämligast
 skee i Striffthallen / hwarföre och chetta Bpsfattet kallas en
 Striffbook / medh hwilken försichreligen måste ymgåas / at
 the enfaldige icke aff någon Fruchtan / som skulle thenna
 Striff-book til något annat misbrukas / förhindra sina is-
 från thenna höghnodige öffningen. Lemnas ock til hwar
 Familie något Rum / i synnerheet för them / som Lärarena
 förmena kunna sig föröta: at en Striff-Book må kunna
 brukas til 10. 15. 20. eller fleere Åhr. När nu Lärarne såle-
 des medh största flit sig wnläggia / först huru theas käre
 Åhrare åhrligen meer och meer tiltaga och lära sina Chri-
 stendoms Huswudstocken; Til thet Andra / at the them rätt
 och wäl förstå; Och til thet Tridie / föra thet effter ett Chri-
 steligt Leswerne / så skal theas Arbete inret wara fåfångt
 i HERRanom; vthan thet på följa HERRans ymniga
 Wälsignelse. Hans Nåde och rikka Wälsignelse ware medh
 och öfwer oss alla. Åbo den 30. Octob. Anno 1666.

JOHANNES GEZELIUS, D.

Ep. Ab.